

RAFIKI

Världen är full av nya kompisar!

Alphona:
"Med inspelade
lektioner kan vi
fortsätta skolan."

Elen hemma
hos Elvis

Solenergi ger
Alphona lärare

Vad är förnybar
energi?

7 HÅLLBAR ENERGI
FÖR ALLA

Tema: Hållbar energi

Globala målen nummer 7: Hållbar energi

Barnkonventionen artikel 6: Barns rätt till liv och utveckling

Det är svårt att ta sig till Alphonas ö, så många lärare som kan undervisa de äldre barnen väljer att jobba i städerna istället. Därför är de inspelade lektionerna jätteviktiga för Alphona och hennes klasskamrater.

Bangladesh

På öarna i floden Yamuna har eleverna lektioner med hjälp av dator.

Alphona

Ålder: 13 år

Klass: 8

Bor: ön Sidhai i Bangladesh

Drömyrke: läkare

Favoritämne: naturvetenskap och engelska

Solcellerna laddar skoldatorn

Datorn står längst fram i klassrummet så att alla kan se och höra vad läraren säger. Varje dag har Alphona sex lektioner och alla visas på datorn.

För att kunna ladda datorernas batterier har skolan satt upp solceller på skolgården. Utan el har de ingen skola. För det är tack vare lektionerna på datorn som Alphonas klass kan fortsätta skolan efter årskurs fem.

Alphona är nöjd med sina lärare. Hennes klass kommer att bli den första som tar examen på skolan.

– Med de inspelade lektionerna får vi de bästa

lärarna från huvudstaden Dhaka. Om jag behöver hjälp så får jag det av stödpersonen som alltid finns i klassrummet. Vi kan också gå hem till en stödlärare innan skolan börjar på morgonen för att få extra hjälp, berättar Alphona.

Hon drömmer om att bli läkare och för att bli det behöver hon gå många år i skolan.

– Det är viktigt att vi får gå i skolan, det ger oss chansen till ett bra liv. Min skola här på ön har gjort att jag och andra unga tjejer kan drömma om att jobba som läkare eller lärare i framtiden, säger hon. ●

Text och foto: Ellen Jakobsson

De som har solceller hemma kan ladda batteriet själva. De andra tar båten till stan för att ladda där.

Bangladesh

Energi överallt

Regeringen i Bangladesh jobbar för att alla i landet ska få el. Idag har hälften av alla hushåll tillgång till ett elnät som de kan köpa el ifrån. Andra har ingen el eller får skaffa el på annat sätt.

Där Alphona bor finns inget elnät. Hon bor på en av öarna i floden Yamuna som ofta översvämmas. När det blir översvämning behöver de flytta sina hus till säkra platser. Elnäten spolas lätt bort i vattenmassorna. Med ett fungerande elnät hade det varit mycket lättare för människorna på Alphonas ö.

Men de hittar andra sätt att lösa det på. De använder till exempel solceller, batterier, ved, gasol och diesel. När de lagar mat använder de ved eller en gasspis. För att tända lampor, titta på TV och ladda mobiltelefonerna använder de ett bilbatteri. Annars gör de det mesta utan energi. De som syr kläder till exempel kör symaskinen genom att trampa med foten.

Precis som de flesta andra på öarna omkring

odlar Alphonas föräldrar ris. Och många skaffar maskiner som drivs av diesel. Det kan vara maskiner som rensar bort skal från riset eller annat som maskiner gör bra. Med maskiner kan de odla mer ris som räcker till fler.

I Bangladesh behöver fler människor tillgång till energi. Precis som många andra länder behöver de också mer förnybar energi. Idag kommer elen mest från naturgas som är ett fossilt bränsle. Biomassa och solceller är två förnybara energikällor som skulle kunna ge fler tillgång till hållbar energi. ●

Text och foto: Andreas Hallman

Fundera på

- Vad använder ni el till på skolan?
- Varifrån kommer energin till el och uppvärmning av din skola?
- Använder ni förnybar energi?

Globala målen nr 7
Hållbar energi för alla
Barnkonventionen artikel 6
Rätt till liv och
utveckling

Hållbar energi

Målet är att alla människor ska få tillgång till modern energi senast år 2030. Då ska energin vara snäll mot miljön och alla ska ha råd att köpa energi. Just nu har alla inte tillgång till det. Många använder ved eller kol när de lagar mat.

När alla får elektricitet kommer det bli skillnad för många barn. Då finns det ström både i skolan och hemma. El används för att tända lampor på kvällen, använda dator till skolarbetet, hålla maten kall i kylskåpet och för att pumpa upp vatten ur brunnar.

Energi behövs också till bilar och lastbilar. Ofta används olja eller naturgas till transporter. Sådan energi värmer upp jordklotet för mycket. Fler och fler bilar drivs av elektricitet. Här behövs ny teknik för att återvinna batterier. Energin behöver också komma från källor som inte tar slut och som inte värmer upp jorden.

Fler vill ha elektricitet och bränsle och fler kommer att få det. De som redan har vill använda mer. För att nå målet måste länder hjälpas åt med forskning och teknik. Och länderna måste se till att också de fattiga länderna får ta del av utvecklingen.

I barnkonventionen artikel 6 står det att alla barn har rätt till liv och utveckling. Det står också att länderna ska göra allt de kan för att barn ska utvecklas.

Att minska fattigdom och se till att alla får gå i skolan kräver tillgång till energi – hållbar energi.

Några delmål

- Mer energi ska komma från källor som är förnybara
- Energi ska användas på ett effektivt sätt

Kenya

Välkommen till Elvis!

Elvis och Oscar är bästa kompisar. De bor grannar, går i samma klass och är tillsammans nästan jämt. Så länge det är ljus ute kan de spela fotboll, bada eller vara med kompisarna på gården. När det blir mörkt finns det bara ljus inne i huset. Ute finns inga gatlykter. Det enda som lyser är några eldar som familjer lagar mat vid.

Många av husen runtomkring har inte elektricitet. Men Elvis har ett fint kök i sitt hus. Hans familj lagar mat inomhus på gasspis och har ett kylskåp som drivs av el. För några år sedan kunde familjen köpa elektrisk utrustning till sitt hus. De köpte kontakter, kablar och en elmätare som visar hur mycket el de använder. Elmätare måste alla ha. Sen köpte de TV, spis, kylskåp och elektriska lampor. All el de använder betalas till elbolaget.

På taket på huset Elvis bor i ligger solcellsplattor. Elen från solcellerna använder familjen först för den elen är gratis.

– Solceller är bra för miljön och vi har sol nästan alla dagar på året i Kenya, säger Elvis.

Nästa år ska Elvis och Oscar byta skola. De ska börja på en internatskola. Samma skola som Elvis syskon går på. Där ska de bo hela veckorna och bara åka hem ibland och på loven.

– Om jag varit ensam hade det varit jättejobbigt, men nu har jag mina syskon där och Oscar så då känns det bra och spännande, säger han.

Den nya skolan har bara el från solceller. Elvis vet inte om det finns datorer på skolan.

– Kanske, säger han. Det skulle vara kul! ●

Text och foto: Bitte Arréhn

Elvis

Ålder: 9 år

Klass: 3

Familj: pappa Steven, mamma Rhoda och syskonen Ashley och Newton 12 år

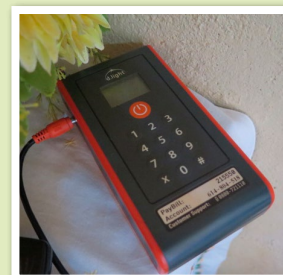
Bästa kompis: Oscar

Gillar: fotboll, bada och vara med familjen.

Bor: Kenya

Elvis har ett fint kök hemma. De lagar mat inomhus på gasspis och har ett kylskåp som drivs av el.

Elmätaren visar hur mycket el familjen använder från elbolaget. Elen utvinns ur dammar i Tanafloden.

Fundera på

- Känner du någon som använder solceller?
- Vad gör du på fritiden som behöver energi?

RAFIKI
Världen är full av nya kompisar!

Rafiki nr 98 (2 - 2020)
Hållbar energi

Rafiki betyder kompis på språket swahili. Tidningen passar för barn i årskurs 2–6 och förmedlar barns berättelser om sin vardag runt om i världen, visar likheter och olikheter och lyfter barns rättigheter. Tidningen kommer i januari, mars, augusti och oktober.

Rafiki erbjuder också utbildningsmaterial och lektionsplaneringar för pedagoger som vill integrera de globala målen, barnkonventionen och värdefrågor i den dagliga undervisningen. Rafikis kommunikatörer kan besöka klasser för att hålla upplevelserika lektioner digitalt eller på plats.

Rafiki utbildningsprogram drivs av Eriks-hjälpen och Individuell Människohjälp (IM). Erikshjälpen och IM arbetar för barn och vuxna runt om i världen. Rafiki stöds av Sida genom Svenska missionsrådet, SMR. SMR och Sida ansvarar inte för innehållet i Rafikis material.

Kontakta oss om du har frågor eller tips, vill prenumerera på tidningen eller boka ett klassbesök.

rafiki@rafiki.se
www.rafiki.se
0383-46 74 50

Utgivare: Erikshjälpen och IM
Ansvarig utgivare: Daniel Grahne
Redaktion: Bitte Arréhn, Andreas Hallman, Malin Kihlström, Linda Hultberg
Illustratör: Henry Hahne
Layout: Wikstahl Design
Tryck: ÅkessonBerg
Rafiki är tryckt på Svanenmärkt papper med Svanenlicensierad produktion.
ISSN 1401-4335

ERIKSHJÄLPEN

im

www.erikshjalpen.se
www.imsweden.org

När Sverige fick el

1879 stod det i tidningen att Alva och Thomas Edison uppfunnit en lampa som kunde användas inomhus. De lampor som fanns rykte och blev väldigt varma så de kunde bara användas ute.

Den första elen användes till lampor. 1884 fanns 1 000 lampor i Göteborg. Elen kom från Sveriges första elverk. Alla lampor fanns på kontor, i affärer och hos rika människor. Några år senare kom elen till Stockholm.

Nikola Tesla, som elbilen Tesla har fått sitt namn från, skapade växelströmmen. Det satte fart på samhällets utveckling. För 100 år sedan byggdes de första elledningarna mellan Skövde och Göteborg. Sedan drogs sedan ända bort till Linköping.

1970 hade de flesta hus och familjer fått elektricitet i Sverige. Då byggdes elnätet också ut till dem som bodde på landet. På samma sätt bygger man nu bredband och gräver ner fiber för internet så att fler ska få tillgång till det.

Gör din egen vindsnurra

Rafiki.se

Förnybar energi?

Det pratas mycket om att det är bra att välja förnybar och fossilfri energi. Men vad betyder det egentligen? Rafiki förklarar.

Förnybar energi kommer från källor som förnyas hela tiden och inte kommer ta slut. Sol, vind och vatten är exempel på förnybara källor.

Fossilfri energi betyder att energin inte produceras från fossila bränslen som kol, olja eller gas. Att bränslen är fossila betyder att de bildades för många miljoner år sedan, av döda djur och växter som bröts ner i marken.

Det som är dåligt med att använda fossila bränslen är att de släpper ut växthusgaser (som koldioxid) som förändrar klimatet. Det är bättre att de får ligga kvar i marken.

Bildfråga

Bilden är tagen i Kambodja. Vad ser du på bilden som behöver el eller bränsle för att fungera?

Nästa Rafiki kommer i augusti

www.rafiki.se

ERIKSHJÄLPEN